

реформування поліції. Якщо порівняти рівень корупції в поліції з загальним рівнем корупції – то помітно, що він значно нижчий. За результатами іншого дослідницького проекту ХНУВС – моніторингу «Безпека та довіра» [1], в Харківській області кожен четвертий мешканець стикався з проявами корупції за минулий рік, а якщо говорити про поліцію – то лише кожен 10-й мешканець Харківщини мав досвід корупції при контактах з представниками поліції за той же період.

Таким чином, проведене нами опитування показує внутрішню оцінку результативності антикорупційних заходів Міністерства внутрішніх справ, слугує додатковим джерелом отримання інформації під час оцінювання корупційних ризиків. Регулярне проведення таких опитувань дозволить у перспективі відстежувати динаміку рівня корупції та відповідним чином коригувати заходи щодо усунення (зниження) корупційних ризиків, а наявність у опитувальнику відкритих форм відповідей може стати додатковим каналом повідомлень про корупцію.

Список використаних джерел

1. Сердюк О. О. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів 2020 : за результатами досліджень 2013–2020 років, проведених у Харківській області : [монографія] / Сердюк О. О., Бобро Н. В., Щербак І. В., Кузіна І. І., Даниленко І. В. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. – Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. – 151 с. DOI: <https://doi.org/10.32631/sf2020>

Сокиран Федір Михайлович,
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ З МЕТОЮ ПОДОЛАННЯ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Питання боротьби з кримінальними правопорушеннями в Україні на сучасному етапі її розвитку і становлення є актуальними, особливо з такими їх різновидами як корупційними. Для їх протидії слідчий застосовує різні тактичні прийоми впливу, серед яких не останньою є психологічний вплив.

У процесі досудового розслідування кримінальних правопорушень слідчому в руслі своєї професійної діяльності доводиться спілкуватися з різними категоріями осіб. Одні особи сумлінно поведуть себе під час слідства і зацікавлені у швидкому, повному та об'єктивному розслідуванні кримінальних правопорушень, викритті та покаранні винних, виявляють готовність до надання посильної допомоги слідчому і в багатьох випадках надають її практично. Але разом із тим, у слідчій практиці є приклади, коли

особи, які самі не вчинили правопорушення, виявляють співчутливе ставлення до тих, хто вчинив карні діяння та зацікавлені в тому, щоб правопорушення не було розкрито. Ще більш небезпечною є категорія осіб, які вчинили корупційні правопорушення та намагаються вжити або вже вживають певних заходів, щоб перешкодити розслідуванню, уникнути покарання за вчинене.

Такі особи, як правило, активно перешкоджають перебігу розслідування, або, як прийнято говорити в юридичній літературі, протидіють розслідуванню. Словосполучення «протидіяти розслідуванню» є сталим виразом у кримінально-процесуальній і криміналістичній літературі. Протидію розуміють як дію, що перешкоджає роботі слідчого, а протидіяти – вчиняти протидію, перешкоджати. Можна сказати, що протидіяти розслідуванню – це перешкоджати досягнення цілей, які ставить перед собою слідчий.

Для подолання в рамках закону протидії цього негативного явища, яке часто має місце на стадії досудового розслідування, важливу роль відіграє психологічний вплив на осіб, які перешкоджають або можуть перешкодити, на думку слідчого, здійсненню правосуддя.

Слідчий для встановлення об'єктивної істини у справі зобов'язаний робити все, що зменшує таку протидію: застосовувати відповідні прийоми, серед яких, на нашу думку, особливе місце належить психологічному впливу. Застосування психологічного впливу в цілому, та для подолання протидію розслідуванню, зокрема, деякі автори, чиї погляди ми вже критикували, не визнають категорично [1]. Подібні підходи, на нашу думку, роззброюють працівників слідства і перетворюють їх у пасивних реєстраторів подій.

Правильним є положення, що будь-яка протидія правоохоронним органам, тягне за собою певне реагування з боку посадових осіб, у тому числі, як нам здається, однією з форм реагування має бути застосування психологічного впливу.

Не можна не помітити це в кожному третьому кримінальному провадженні, які розслідувалися стосовно осіб, що вчинили корупційні правопорушення, чинилась протидія в різних її формах (матеріали вивчення кримінальних проваджень).

Особливий інтерес у проблемі подолання опору викликає аспект використання для цієї мети психологічного впливу, який у рамках закону та етики мають застосовувати на практиці слідчі. Але для цього треба знати, які саме прийоми або їх системи та в яких ситуаціях доцільно застосовувати. Лише за цієї умови конкретні прийоми матимуть бажаний ефект.

Із аналізу практики розслідування, в тому числі й корупційних правопорушень, можна зробити висновок, що протидія розслідуванню чиниться такими її варіантами:

1. Неправдиві свідчення (у тому числі самообмова).
2. Замовчування.

3. Перешкоджання виконанню певних слідчих (розшукових) дій (у тому числі обструкція).

4. Фальсифікація і знищення доказів.

Ці варіанти дозволяють визначити загальні для всіх і конкретні для кожного виду прийоми психологічного впливу для подолання протидії розслідуванню. На нашу думку до основних із них можна віднести: переконання; роз'яснення особі обраної нею протидії поведінки; звернення до її почуття громадського обов'язку і морального переконання особи; повторний допит особи і співставлення її свідчень; використання позитивних якостей особи; пред'явлення доказової інформації; раптовість; створення у особи інформованості про її дії, які відомі вже слідчому; використання фактору незгоди між співучасниками; створення в особи уявлення про наявність у слідчого доказів, які на думку підозрюваного були знищені [2].

Працівники слідства мають пам'ятати, що прийоми психологічного впливу, які вони застосовують, нерідко вже відомі особі, що проходить у провадженні, а це може значно ускладнити процес розслідування.

Список використаних джерел

1. Хайдуков Н.П. Тактико-психологические основы воздействия следователя на участвующих в деле лиц. – Саратов: Из-во Саратов. Ун-та, 1984. – 124 с.

2. Сокиран Ф.М. Сучасні концепції психологічного впливу на досудовому слідстві: Монографія. К.: НАВСУ – НВТ «Правник», 2002. – 172с.

Соловійов Едуард Петрович,

заступник начальника Слідчого управління
Головного управління Національної поліції
у місті Києві

НЕБАНКІВСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР ЯК ОБ'ЄКТ ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Розвиток фінансового сектору, підприємництва та конкурентного середовища в Україні призводять до перебудови всіх складових фінансового ринку, зокрема ринку фінансових послуг. Причому нового значення набуває діяльність фінансових посередників, передусім небанківських фінансових інститутів, які задовольняють потреби економічних суб'єктів через надання широкого спектру вузькоспеціалізованих фінансових послуг. Це зумовлює зростання конкурентного потенціалу окремих небанківських фінансових посередників, що охоплюють максимальну кількість споживачів на різних рівнях економічної діяльності. Особливисть сучасного етапу розвитку небанківських фінансових інститутів полягає в необхідності поліпшення не лише кількісних, а й якісних показників їх діяльності на ринку фінансових послуг. Перебудова та підвищення